

DECIZIE

24 august 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Iuliana Oprea
Galina Stratulat
Ion Druță
Nicolae Craiu

examinând, fără înștiințarea participanților la proces, recursurile declarate de către Potînga-Calamanciuc Varvara și Ganganu Ion,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Varvarei Potînga-Calamanciuc împotriva lui Ganganu Ion cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere,

împotriva deciziei Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016, prin care a fost admis apelul declarat de către Varvara Potînga-Calamanciuc, casată în parte hotărârea Judecătoriei Cantemir din 05 noiembrie 2015 și pronunțată în această parte o nouă hotărâre,

c o n s t a t ă

La 20 ianuarie 2015, Potînga-Calamanciuc Varvara a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ganganu Ion cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere.

În motivarea acțiunii, reclamanta Potînga-Calamanciuc Varvara a indicat că la 18 decembrie 2011 a dat cu împrumut lui Ganganu Ion suma de 10 000 Euro cu termenul de rambursare - 12 mai 2012, în același timp, convenind cu pîrîtul ca să-i achite lunar dobânda contractuală în mărime de 5000 lei, întocmind în acest sens o recipisă.

Menționează Potînga-Calamanciuc Varvara că pîrîtul Ganganu Ion nu și-a îndeplinit în totalitate obligațiile asumate, rambursînd doar 560 Euro cu titlu de datorie și 22 000 lei dobînda contractuală.

Solicită reclamanta încasarea din contul pîrîtului a datoriei în sumă de 9 440 Euro, precum și a dobânzii de întârziere în mărime de 148 000 lei, pîrîtul fiind în întârziere din data de 01 iunie 2012.

Prin hotărârea Judecătoriai Cantemir din 05 noiembrie 2015, acțiunea a fost admisă parțial și încasată din contul lui Ganganu Ion în beneficiul Varvarei Potînga-Calamanciuc suma de 9440 Euro cu titlu de datorie, ori echivalentul lor în lei MDL conform cursului oficial al BNM la data încasării. Pretenția reclamantei cu privire la încasarea dobânzii de întârziere a fost respinsă ca neîntemeiată. Totodată, s-a încasat din contul lui Ganganu Ion în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 9798 lei.

Prin decizia Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016, a fost admis apelul declarat de către Potînga-Calamanciuc Varvara, casată hotărârea Judecătoriai Cantemir din 05 noiembrie 2015 în partea respingerii pretenției cu privire la încasarea dobânzii de întârziere și pronunțată în această parte o nouă hotărâre, prin care s-a încasat de la Ganganu Ion în beneficiul Varvarei Potînga-Calamanciuc suma de 3000 lei cu titlu de dobândă contractuală și suma de 75 014, 34 lei cu titlu de dobândă de întârziere, calculată pentru perioada 01 iunie 2012 – 05 noiembrie 2015. A fost încasată din contul lui Ganganu Ion în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 1755, 32 lei și 2340, 14 lei, în total suma de 4095, 46 lei. În rest, hotărârea Judecătoriai Cantemir din 05 noiembrie 2015 a fost menținută.

La 22 aprilie 2016, în termenul prevăzut de art. 434 CPC, Potînga-Calamanciuc Varvara, prin intermediul avocatului Ciolacu Nicolae, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016 în partea încasării dobânzii contractuale și dobânzii de întârziere și emiterea în această parte o nouă hotărîre de încasare din contul lui Ganganu Ion a dobânzii de întârziere în sumă de 5203, 77 Euro sau echivalentul lor în lei MDL la data executării hotărîrii pentru perioada 13 mai 2012 – 05 noiembrie 2015.

În susținerea recursului Potînga-Calamanciuc Varvara invocă că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, precum și a interpretat eronat legea.

Indică recurenta că instanța de apel urma să aplice prevederile alin. (2) al art. 619 CC și anume, dobînda de întârziere urma a fi calculată reieșind din rata de refinanțare a Băncii Naționale a Moldovei plus 9 %, și nu 5% precum a calculat Curtea de Apel Cahul.

Consideră Potînga-Calamanciuc Varvara neîntemeiat argumentul instanței de apel precum că nu pot fi acceptate calculele recurenteii-apelante în Euro, deoarece părțile au prevăzut în contractul de împrumut achitarea dobânzii în valută națională, dat fiind faptul că Potînga-Calamanciuc Varvara în cererea sa de chemare în judecată solicită încasarea din contul lui Ganganu Ion a dobânzii de întârziere prevăzută de art. 619 CC, și nu a dobânzii contractuale.

Indică recurenta că prin emiterea deciziei Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016 i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, deoarece la caz nu este clar în baza cărei formule de calcul a stabilit instanța de apel cuantumul dobînzilor, recurenta-apelantă neavînd nici o posibilitate de a verifica corectitudinea calculului mărimii dobânzii de întârziere.

La 27 mai 2016 și Ganganu Ion a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016 și menținerea hotărîrii Judecătoriai Cantemir din 05 noiembrie 2015.

În motivarea recursului Ganganu Ion a invocat încălcarea esențială și aplicarea eronată a normele de drept material de către instanța de apel.

Consideră recurentul eronată concluzia Curții de Apel Cahul cu privire la încasarea dobânzii contractuale în mărime de 3000 lei, deoarece nu a fost dovedit faptul că

dobânda contractuală se află în relație rezonabilă cu rata de bază a BNM. Mai mult ca atît, în decizia instanței de apel nu se precizează care este rata de bază a BNM în perioada de timp în care au avut loc raporturile contractuale.

Indică Ganganu Ion că potrivit cererii de chemare în judecată a Varvarei Potînga-Calamanciuc, ultima solicită încasarea dobînzii, dar nu și a dobînzii de întîrziere, din care motiv instanța de apel urma să restituie cererea de apel depusă de către Potînga-Calamanciuc Varvara, deoarece apelanta a înaintat o nouă pretenție neexaminată în prima instanță.

Menționează recurentul că decizia Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016 nu i-a fost adusă la cunoștință, dînsul aflînd despre emiterea acesteia din scrisoarea Curții Supreme de Justiție de expediere a recursului depus de Varvara Potînga-Calamanciuc.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale.

Materialele dosarului atestă faptul că decizia motivată a Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016 a fost expediată în adresa părților la 08 aprilie 2016, potrivit scrisorii de însoțire (f.d. 106).

În circumstanțele relevate, recursul declarat de către Ganganu Ion la 27 mai 2016, se consideră a fi depus în termenul prevăzut de lege.

La 17 mai 2016, în adresa intimatului Ganganu Ion a fost expediată copia recursului declarat de către Varvara Potînga-Calamanciuc, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței.

La 07 iunie 2016, în adresa intimatei Varvara Potînga-Calamanciuc a fost expediată copia recursului declarat de către Ganganu Ion, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței.

Intimații nu și-au valorificat dreptul respectiv și nu au depus referințe în termenul stabilit.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 17 august 2016, recursurile declarate de către Potînga-Calamanciuc Varvara și Ganganu Ion au fost considerate admisibile.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursuri, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile urmează a fi admise, casată în parte decizia instanței de apel cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărîri, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărîre.

Conform art. 869 alin. (1) și (2) CC, în baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea și plata unei dobînze, care trebuie să se afle într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei. Înțelegerea asupra dobînzii prin care se încalcă dispoziția alin.(1) este nulă.

Conform art. 872 alin. (1) din Codul civil, în cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul, împrumutătorul poate cere pentru întreaga sumă datorată o dobîndă în mărimea prevăzută la art. 619 dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Potrivit art. 619 alin. (1) din Codul civil, obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii. Dobânda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Iar, alin. (2) al art. 619 din Codul civil, prevede că, în cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Conform art. 585 din Codul civil, în cazul în care, conform legii sau contractului, obligația este purtătoare de dobândă, se plătește o dobândă egală cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată.

În conformitate cu art. 240 alin. (3) CPC, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

Potrivit art. 239 al aceluiași Cod, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată.

Din suportul prezent la actele pricinii rezultă că la 18 decembrie 2011, Potînga-Calamanciuc Varvara a dat cu împrumut lui Ganganu Ion suma de 10 000 Euro cu termenul de rambursare - 12 mai 2012, în același timp, convenind cu pîrîtul ca să-i achite lunar dobânda contractuală în mărime de 5000 lei, întocmind în acest sens o recipisă.

Se reține că din suma împrumutului, Ganganu Ion a restituit Varvarei Potînga-Calamanciuc la 25 octombrie 2013 suma de 560 Euro, totodată achitînd dobînda contractuală în sumă de 22 000 lei pentru perioada 18 decembrie 2011 – 12 mai 2012.

Prin hotărârea Judecătoriei Cantemir din 05 noiembrie 2015, acțiunea a fost admisă parțial și încasată din contul lui Ganganu Ion în beneficiul Varvarei Potînga-Calamanciuc suma de 9440 Euro cu titlu de datorie, ori echivalentul lor în lei MDL conform cursului oficial al BNM la data încasării. Pretenția reclamantei cu privire la încasarea dobînzii de întârziere a fost respinsă ca neîntemeiată. Totodată, s-a încasat din contul lui Ganganu Ion în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 9798 lei.

Prin decizia Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016, a fost admis apelul declarat de către Potînga-Calamanciuc Varvara, casată hotărârea Judecătoriei Cantemir din 05 noiembrie 2015 în partea respingerii pretenției cu privire la încasarea dobînzii de întârziere și pronunțată în această parte o nouă hotărâre, prin care s-a încasat de la Ganganu Ion în beneficiul Varvarei Potînga-Calamanciuc suma de 3000 lei cu titlu de dobîndă contractuală și suma de 75 014, 34 lei cu titlu de dobîndă de întârziere, calculată pentru perioada 01 iunie 2012 – 05 noiembrie 2015. A fost încasată din contul lui Ganganu Ion în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 1755, 32 lei și 2340, 14 lei, în total suma de 4095, 46 lei. În rest, hotărârea Judecătoriei Cantemir din 05 noiembrie 2015 a fost menținută.

Analizînd circumstanțele expuse și prevederile legale citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că decizia Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016 în partea încasării dobînzii contractuale și a dobînzii de întârziere este emisă cu încălcarea normelor de drept material și procedural și urmează a fi casată.

Astfel, contrar prevederilor art. 240 alin. (3) CPC, Curtea de apel Cahul a încasat dobînda contractuală în mărime de 3000 lei, neachitată pentru perioada 18 decembrie 2011 – 12 mai 2012, or, în cererea de chemare în judecată Potînga-Calamanciuc Varvara nu a solicitat încasarea dobînzii contractuale, ci doar a celei de întârziere, instanța de apel pronunțîndu-se asupra unei pretenții neînaintate de către recurenta-

reclamantă. Se accentuează că însăși recurenta-reclamantă în cererea de recurs confirmă că nu a solicitat încasarea dobânzii contractuale.

Mai mult ca atât, Ganganu Ion a achitat Varvarei Potînga-Calamanciuc benevol dobînda contractuală în sumă de 22 000 lei pentru perioada 18 decembrie 2011 – 12 mai 2012 și încasarea suplimentară a sumei de 3000 lei în mod forțat ar fi nejustificată și ilegală, deoarece evident nu se află într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei (60 000 lei anual), iar prin prisma prevederilor art. 869 alin. (2) Cod civil, înțelegerea asupra dobânzii ce depășește rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei, este nulă de drept.

Referitor la quantumul dobânzii de întârziere stabilit de către instanța de apel, Colegiul îl consideră arbitrar, deoarece nu este clar în baza cărui calcul a fost determinat acesta, în decizia Curții de Apel Cahul lipsind partea motivată a acestei pretenții, prin ce se atestă încălcarea dreptului părților la un proces echitabil.

De asemenea, este eronată și concluzia instanței de apel de a calcula mărimea dobânzii de întârziere în valută națională, deoarece în cazul în care obiectul contractului de împrumut încheiat este în valută străină, în dispozitivul hotărîrii se va indica perceperea datoriei și a altor plăți în valută străină sau a echivalentului în lei moldovenești, conform cursului stabilit de BNM la momentul executării hotărîrii.

În același timp, Colegiul consideră, totalmente eronat argumentul recurentei Potînga-Calamanciuc precum că dobînda de întârziere urma a fi calculată reieșind din rata de refinanțare a Băncii Naționale a Moldovei plus 9 % în temeiul art. 619 alin. (2) din Codul civil, concluzia instanței de apel de a încasa dobînda de întârziere peste rata de refinanțare de 5% fiind corectă și legală, or, din recipisa din 18 decembrie 2011 nu rezultă că Ganganu Ion a împrumutat suma de 10 000 Euro cu scopul de a desfășura o anumită activitate de întreprinzător sau profesională pentru a obține un oricare venit, prevederile normei de drept materiale enunțate aplicîndu-se doar în cazurile în care nu participă consumatorul.

Prin urmare, prevederile alin. (2) al art. 619 din Codul civil, la care a făcut eronat trimitere recurenta, nu sunt aplicabile speței date, or, în situația în care în contractul de împrumut în calitate de împrumutat figurează o persoană fizică și nu este indicată clauza că suma împrumutului este destinată pentru a obține anumite beneficii în rezultatul desfășurării unei activități comerciale sau profesionale, se aplică prevederile alin. (1) al art. 619 din Codul civil, unde dobînda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585, dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Astfel, se reține că în perioada 01 iunie 2012 (termenul limită de rambursare a împrumutului) – 25 octombrie 2013 datoria lui Ganganu Ion către Potînga-Calamanciuc Varvara constituia 10 000 Euro, iar dat fiind faptul că la 25 octombrie 2013 dînsul a achitat suma de 560 Euro, în perioada 26 octombrie 2013 – 05 noiembrie 2015 (data pronunțării hotărîrii instanței de fond) datoria constituia 9440 Euro.

Deci, în perioada: 01 iunie 2012 – 24 aprilie 2013 – rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei a constituit 4,5 %, prin urmare dobînda prevăzută de art. 619 alin. (1) Cod civil este 9,5 % (4,5 % + 5 %); în perioada 25 aprilie 2013 – 25 octombrie 2013 - 8,5 % (3,5 % + 5 %); în perioada 26 octombrie 2013 – 10 decembrie 2014 - 8,5 % (3,5 % + 5 %); în perioada 11 decembrie 2014 – 28 decembrie 2014 - 9,5 % (4,5 % + 5 %); în perioada 29 decembrie 2014 – 28 ianuarie 2015 - 11,5 % (6,5 % + 5 %); în perioada 29 ianuarie 2015 – 16 februarie 2015 - 13,5 % (8,5 % + 5 %); în perioada 17 februarie 2015 – 27 mai 2015 - 18,5 % (13,5 % + 5 %); în perioada 28 mai 2015 – 24

iunie 2015 - 19,5 % (14,5 % + 5 %); în perioada 25 iunie 2015 – 29 iulie 2015 - 20,5 % (15,5 % + 5 %); în perioada 30 iulie 2015 – 25 august 2015 - 22,5 % (17,5 % + 5 %); în perioada 26 august 2015 – 05 noiembrie 2015 - 24,5 % (19,5 % + 5 %).

În consecință, dobânda de întârziere pentru fiecare perioadă constituie: 01 iunie 2012 – 24 aprilie 2013 – 853, 70 Euro; 25 aprilie 2013 – 25 octombrie 2013 – 428, 49 Euro (având în vedere că suma datoriei în perioada 01 iunie 2012 – 25 octombrie 2013 constituia 10 000 Euro); 26 octombrie 2013 – 10 decembrie 2014 – 903, 52 Euro; 11 decembrie 2014 – 28 decembrie 2014 – 44, 23 Euro; 29 decembrie 2014 – 28 ianuarie 2015 – 92, 20 Euro; 29 ianuarie 2015 – 16 februarie 2015 – 66, 34 Euro; 17 februarie 2015 – 27 mai 2015 – 478, 47 Euro; 28 mai 2015 – 24 iunie 2015 – 141, 21 Euro; 25 iunie 2015 – 29 iulie 2015 - 185, 57 Euro; 30 iulie 2015 – 25 august 2015 – 157, 13 Euro și 26 august 2015 – 05 noiembrie 2015 – 456, 32 Euro (având în vedere că suma datoriei în perioada 26 octombrie 2013 – 05 noiembrie 2015 constituia 9440 Euro).

În total, dobânda de întârziere pentru perioada 01 iunie 2012 (termenul limită de rambursare a împrumutului) – 05 noiembrie 2015 (data pronunțării hotărârii instanței de fond) constituie 3807, 18 Euro.

În circumstanțele relevate, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că urmează a fi încasată din contul lui Ganganu Ion în beneficiul Varvarei Potînga-Calamanciuc dobânda de întârziere în sumă de 3807, 18 Euro.

Pe cale de consecință, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de către Varvara Potînga-Calamanciuc și Ion Ganganu urmează a fi admise, casată decizia Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016 în partea încasării dobânzii contractuale și a dobânzii de întârziere, pronunțând în această parte o nouă hotărâre de încasare din contul lui Ganganu Ion în beneficiul Varvarei Potînga-Calamanciuc suma de 3807, 18 Euro cu titlu de dobândă de întârziere, sau echivalentul lor în valută națională conform cursului oficial stabilit de BNM la momentul executării hotărârii.

În rest, decizia instanței de apel urmează a fi menținută, or, în partea menținerii hotărârii Judecătoriai Cantemir din 05 noiembrie 2015 prin care a fost încasată din contul lui Ganganu Ion în beneficiul Varvarei Potînga-Calamanciuc suma de 9440 Euro cu titlu de datorie, instanța de recurs nu se va expune, dat fiind faptul că recurenții nu au contestat decizia instanței de apel.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că decizia instanței de apel este neîntemeiată și ilegală în partea încasării dobânzii contractuale și dobânzii de întârziere, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile declarat de către Varvara Potînga-Calamanciuc și Ion Ganganu, a casa în această parte decizia Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016, cu pronunțarea unei noi hotărâri, în rest decizia instanței de apel a menține.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de către Potînga-Calamanciuc Varvara și Ganganu Ion.

Se casează decizia Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Varvarei Potînga-Calamanciuc împotriva lui Ganganu Ion cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere, în partea încasării dobânzii contractuale și a dobânzii de întârziere, și se emite în această parte o nouă hotărâre prin care:

Se încasează din contul lui Ganganu Ion în beneficiul Varvarei Potînga-Calamanciuc suma de 3 807 (trei mii opt sute șapte), 18 Euro cu titlu de dobândă de întârziere, sau echivalentul lor în valută națională conform cursului oficial stabilit de Banca Națională a Moldovei la momentul executării hotărîrii.

În rest, decizia Curții de Apel Cahul din 23 februarie 2016 se menține.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței, judecător

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Iuliana Oprea

Galina Stratulat

Ion Druță

Nicolae Craiu